

Linnamajanduse perspektiivid

Rein Haak

Linnamajanduse areng viimastel aastatel on olnud äärmiselt kiire võrreldes selle eelnenud kümnendiga. Samas ei ole see olnud siiski nii kiire, nagu enamik linnakodanikke seda sooviks. Kiire arenguga on kaasas käinud soovide ja vajaduste veelgi kiirem kasv. Esimesena, mis linnakodanikele ja külalistele linnamajanduse valdkonnas silma torkab, on teede ja tänavate korrasolek.

1. Teetööd aastatel 2001-2003

2001. a rekonstrueeriti ca 16 km tänavaid kogumaksumusega 21,5 milj krooni. Kapitaalremondi käigus remonditi tänavaid 3,8 milj krooni eest.

2002. a rekonstrueeriti Pikk tn (ehitusmaksumus 6 milj kr). Linn fiinantseeris ehitusest teede, elektrivõrgu, tänavavalgustuse, sidekanalisatsiooni ja restkaevude ehitamise osa.

Kruusatänavatest asfalteeriti 55 tänavalõiku kogupikkusega 16 km ja kogumaksumusega ca 27 milj krooni.

Asfalttänavate aastaringset remonti teostas AS Talter. 2002. a jooksul remonditi üle 16 000 m² tänavakatet, 40 km asfaltkatte mōrasid, 190 m² kruusakattega kõnniteid ja 28 m² kivisillutise-

ga tänavakatet, remonditi 67 vaatlus- ja restkaevu, vahetati 96 jm äärekivi.

2003. a eraldati tänavate asfalteerimiseks 10 miljonit krooni, millest 2,8 miljoni krooni eest asfalteeriti 2002. aastast ületulnud objekte.

2003. aastal asfalteeriti järgmised kruusatänavad: Riia tn majade 103-113 juures, Muru, Nõmme, Tammekuru põik, Räägu, Vahe, Ööbiku, Ööbiku 1 juurdepääs (Ööbiku tn ja Kotka tn lõigus), Sepakuru, Sepavälja, Tamme põik majade 22-28 juures, Linnu, Kruusavälja. Tolmuvaba kate paigaldati Kitse, Pohla ja Sepikoja tänavatele. 2003. a asfalteeriti ca 6,1 km kruusakattega tänavaid (sellest 2 km 2002. a lõpetamata objekte). Kahjuks ei saanud kõik nimetatud tänavad tervenisti asfaltkatte, vaid ainult nendes osades, kus olid rajatud eelnevalt maasised kommunikatsioonid.

2003. a oli põhiorhk peatänavate ülekattetöödel (Võru tn lõigus Riia-Kastani, Riia mnt lõigus Turu-Ravila, Ülikooli tn lõigus Vanemuise-Lossi, Kloostri, Pepleri, Jakobi, Aardla (lõigus Raudtee – Tamme pst.), Vaksali, Kroonuaia, Väike-Turu; Eha tänavale ehitati sadeveekanaliseatsioon, sõidutee ja kõnniteed (lõigus Võru-Tähe) kokku 7,7

km. Et asfalttänavaid hoida sõidetavana, tuleks ülekattetöid teostada ca 15-20 milj kr eest aastas; 2003. aastal see tase ka saavutati.

2003. a rekonstrueeriti kahele poole raudteed jääva Kopli tn ning Maasika tn ja Aianduse tn vahelised raudteeületuskohad.

Liiklusohutuse tagamiseks rekonstrueeriti 2003. a Riia-Raudtee tn ristmik ja Riia tn lõigus Raudtee-Vaksali. See töö parandas tunduvalt liikluskorralduslikku olukorda nimetatud piirkonnas.

Elamute ümbruse asfalteerimistöde tegemiseks kehtestas Tartu Linnavalikoogu korra, mille alusel saavad elamuühistud taotleda toetusi elamute ümbruse korrastamiseks. 2003. a eraldati linnaeelarvest ühistute ümbruste korrastamiseks 666 000 krooni, toetust sai 9 korteriühistut.

2003. aasta hankekonkurssi asfalttänavate aastaringsete remonditööde tegemiseks võitis AS TREF. 2003. aastal parandati sõidutee asfaldiauke 17 306 m²; asfaltkatte mörade, pragude ja vuukide remonti tehti 65 km, vahetati 55 jm lagununud äärekivi, tee tasapinda tõsteti 150 vaatlus- ja restkaevu.

Foto 1. Pikk-Fortuuna tn ristmik, 2003.

Foto 2. Ülekattetööd Riia maanteel, 2003.

Foto 3. Maasika-Aianduse tn raudteeületuskoht, 2003.

Foto 4. Riia-Raudtee tn ristmik, 2003.

Foto 5. Kaunase pst 36-37 ühistute ümbruse asfalteerimine, 2003.

Foto 6. Vee- ja kanalisatsioonitorustiku ehitamine Metshaldja tänaval, 2003.

2. Tööde ajaline korraldamine

Tänavate asfalteerimise eelduseks on tänavaaluste trasside olemasolu või selle korrasolek. Tänavate asfalteerimise plaan korrigeeritakse kõigi võrguvaldajatega, eelkõige AS-ga Tartu Veevärk, kelle paigaldada on vee- ja kanalisatsioonitorustikud.

Aastatel 2005-2006 rekonstrueerib ja ehitab AS Tartu Veevärk 50 km kanalisatsioon- ja 50 km veetorustikku. Asfalteerimise plaani võetakse tänav alles peale seda, kui kõik tänavaalused trassid on korrastatud. Seetõttu sõltub linna asfalteerimisplaanide koostamine, mille aluseks on Tartu linna arengukava, suuresti teistest võrguvaldajatest ning nende plaanidest ja võimalustest.

2004. a eelarveprojekti koostamisel arvestati AS-lt Tartu Veevärk saadud informatsiooniga, millistel tänavatel suudavad nad oma töö asfalteerimishooajaks lõpetada. Arvestades hetke projekteerimis- ja ehitusvõimsusi võiks aastas kruusatänavaid asfalteerida ca 15-20 miljoni krooni eest - seda eeldusel, kui vastav summa on võimalik linna eelarvest eraldada. Tartu

linnas jääb veel asfalteerida vastavalt 2003 aastal käivitatud teeregistrile 52 km kruusakattega tänavaid, milline töö maksaks tänaste hindadega 130-150 miljonit krooni. Kuna järele on jäänud nõ probleemaatilisemad tänavad, võib asfaldikilomeetri hind olla väga erinev, paljus sõltub see sadevee ärajuhtimiseks tehtavatest kulutustest. Lisaks kruusatänavatele on Tartu linnas veel rida tänavaid, millel on olemas ainult nimi ja mis vajavad kapitaalset väljaehitamist (nt Savi, Kulli, Uus-Ihaste väljaehitamata tänavad jne). Paljudel tänavatel, mis varasematel aegadel on asfalteeritud, on välja ehitamata sadevee ärajuhtimise süsteem, mistõttu need tänavad vajavad ümberehitamist.

3. Teetööde kvaliteet

Teetöödele annab ehitaja 2-aastase garantii. Garantiiperioodi ajal kannab kulud töövõtja (nt garantiiremondi korras remonditi 2003. aastal Kraavi tn, Kitsa tn trepid).

Tehnikaülikoolis teostatud uurin-gute põhjal saab väita, et teekate peab vastu pidama 4-5 aastat. On tehtud uuringuid, et naelkummide kasutamise-ga kulub teekattest suure liikluskoormusega peatänavatel aastas 1 cm ja kuna kulumiskihi paksus on 5 cm, on 5 aasta möödudes kate ebakvaliteetne (näiteks 1998. a ehitatud Kalda tee kate on kulunud tuntavalt ja seda eriti ristmike piirkonnas).

2003. aastal kasutati Tartu linnas ülekattetöödel esimest korda tugevamat

asfaltsegu (KMA), mis on kulumis- ja ilmastikukindlam. Segus kasutatakse suure kulumiskindlusega jämedate-ralist graniitkillustikku; ka bituumeni sisaldus on suurem, sest kasutatakse tselluloosikiu lisandit. Tänu suuremale bituumeni sisaldusele surutakse segu tihedalt kokku ja selle voolavus on väiksem. Veekindlustegur on võrdne seni kasutatud asfaltbetoon TAB 12 I-ga. Põhjamaades kasutatakse KMA segusid alates 1982. aastast.

Asfaltkatete aastaringse remondi teostaja (AS TREF) kohustuseks on tellijalt saadud informatsiooni põhjal tähistada kohe lagunenu-d piirkond ja parandada avariiohtliku teekatte auk ühe tööpäeva jooksul. Enne tööde algust kooskõlastab töövõtja tellijaga remonttööde kava tänavate lõikes, määrates ära tööde mahud, tehnoloogiad ja tähtaeg. Tööde üldine garantiiaeg on 2 aastat.

4. 2003. a ülekattetööd

2003. aasta lisaelarvest eraldati linnamajanduse osakonnale rahali-si vahendeid ülekattetöödeks kahel korral: aprillikuus 4,7 milj krooni, mille eest korraldati hanked Ülikooli (Lossi-Vanemuise lõigus), Riia (Turu-Pepleri lõigus) ja Võru tn ülekattetöödeks. Juunikuus eraldati 13,5 milj kr, mille eest korraldati hanked ülekattetöödeks Riia tn (Pepleri-Ravila lõigus), Kloostri, Pepleri (Riia-Vallikraavi lõigus), Eha (Võru-Tähe lõigus), Jakobi (Hermanni-Ülikooli lõigus), Aardla

Foto 7.
Turusild, 2003.

(Tamme pst – Raudtee lõigus), Vaksali (Riia-Kuperjanovi lõigus), Kroonuaia (Emajõe-Jakobi lõigus) ja Väike Turu tn (Soola-Turu lõigus) ülekattetöödeks.

5. Sillaehitus

Kõige vanemad Tartu linnas säilinud sillad on kuivamaasillad. Toomemäel asuvad kaks arhitektuuriliselt olulist jalakäijate silda: 1838. a valminud Inglisild (nimi tuleb sellest, et Toomemägi on kujundatud inglise pargi stiilis). 1913. a valminud Kuradisild tähistab Romanovite dünastia valitsemise 300. aastapäeva ja on esimene kaartele toetuv raudbetoonsild Eestis. 1957. a ehitati raudbetoonist võlviga Võidu sild, mis vahetas välja 1945. a ehitatud ajutise puitsilla, mis asus Vanemuise tn pikendusel ja mida mööda sai ka autoga sõita. 1959. a valmis Kaarsild 1941. a ja 1944. a õhatud Kivisilla asemele, selle 1 m laiuse ja 10 m kõrguse kaare ületamine on olnud aastaid üks “tudengieksameid”.

1981. a valmis Sõpruse sild, mis on lihtne monteeritud raudbetoonist talasild.

1993. a valmis Tartu vanimas Emajõe ületamise kohas asunud vana Vabaduse silla asemele metalltala-konstruktioonist projekteeritud raudsild.

1996. a valmis Kroonuaia raudbetoonist konsoolsild.

2003. a valmis Turusild, mis võimaldab jalakäijatel liigelda Annelinna ja avaturu vahel. Silla pikkus on 251,5 m, kõnnitee laius 5 m; metalloosa (pikkus 141,6 m), mida hoiavad 7 paari vante, mis on kinnitatud 38,5 m kõrguse pülooni külge. Sillaaluse absoluutne kõrgus on 37,40 m, silla-ava veepinnast on 7,60 m. Silla ehitas ja projekteeris AS K-Most.

Perspektiivis on ehitada sillad Ropka ja Kalda tee pikendusele ning Ringtee ja Nõlvaku tn pikendusele. On välja kuulutatud hange Vabaduse autosilla rajamisega kaasneva tänavavõrgustiku muutmise eskiisprojekti koostamiseks.

Foto 8. Tänapäevane firma Glamox valgusti Mira 250W.

Foto 9. 400 W elavhõbedapirniga valgusti ja paljasjuhtmetega õhuliin.

Foto 10. Hõõglambiga valgusti.

Raudteega ristumisel on Tartu linnas ainult üks kahetasandiline ristmik Riia tänaval. Viadukti-alune ava on koos kandurpostidega vaevalt 20 m. Tänavakoridoris jääb minimaalselt ruumi ümberreastamisradade moodustamiseks Vaksali ja Raudtee tn pöörete tegemiseks.

Kui ehitatakse välja Tallinn-Tartu-Luhamaa mnt, tuleb päevakorda Tartu linna ringtee kahetasandiline ristumine raudteega Ringtee ja Võru ristmiku piirkonnas.

Näituse tänava kahetasandilise ristmiku uusehituse ja sellest tuleneva tänavavõrgustiku rekonstrueerimise eelprojekti projekteerimistingimused määrati 2003. aasta septembrikuus linnavalitsuse korraldusega.

6. Tänavavalgustus

Tartu linna tänavate üldpikkus on 321 km. Sellest valgustatud tänavaid on ligikaudu 240 km - neid valgustab 7500 erinevat tüüpi ja võimsusega valgustit. (60 km on pimedaid tänavaid – põhiliselt äärelinna tänavad). Energiatar-

bimine on 7000-7400 MWh aastas, praeguste tariifide juures 6,8 milj krooni eest.

Tartus linna valgustusvõrgus on 150 km õhuline ja 90 km kaabelliine.

Valgustid on jagatud valgusallika järgi 3 gruppi:

- 3600 tk on kaasaegsed naatriumlambid võimsusega 70 - 250 W. 70 ja 100 W valgusteid paigaldatakse elamurajoonide väikestele tänavatele; 150 W valgusteid elamurajoonide ühendustänavatele ja mujal suurema jalakäijate ning autode liiklusega tänavatele. 250 W valgustitega on valgustatud kõik Tartu peatänavad.
- 3500 tk on vanad amortiseerunud suure energiatarbimisega elavhõbedalambid, millede võimsused on põhiliselt 250 W ja 400 W. Need valgustid annavad ligi 2 korda vähem valgust kui sama võimsusega naatriumlambid. Suurem osa on neist on ilma klaasideta, reflektorid on roostes. Sageli loobivad vandaid pirne puruks; ka talvisel tuulisel päeval, kui lumeräitsakad lendavad

kuuma pirni vastu, purunevad need kergesti. Tagavaraosad pole neile üldjuhul saada. Remondiks tuleb kasutada mahavõetud laternate osi.

- 400 tk on vanad pealesõjaaegsed hõõglampidega valgustid. Pirnid neis peavad vastu väga lühikest aega – 3-4 nädalat, valgusviljakus on äärmiselt madal, kuid energiat võtavad palju. Valgustite korpus on üldjuhul nagu tagurpidi keeratud taldrik ja enamalt jaolt roostes.

Elavhõbeda- ja hõõglampidega valgustid (neid on kokku 3900 tk) tuleksid kiiremas korras välja vahetada uute naatriumvalgustite vastu - see hoiaks kokku arvutuslikult 2300 MWh energiat aastas (rahaliselt praeguste tariifide juures 2,3 milj. krooni).

Ühe valgusti väljavahetamine maksab orienteeruvalt 3000 krooni (seega kuluks kokku 11,7 milj krooni).

Tänavavalgustuse õhuliinid asuvad suures osas (70%) AS Eesti Energiale kuuluvatel postidel, mida viimasel kolmel aastal on rekonstrueeritud selliselt, et ühisprojektide raames tänavavalgustuse paljasjuhtmed asendatakse õhukaablitega ja eelkirjeldatud elavhõbeda- ja hõõglampidega valgustid vahetatakse välja naatriumvalgustite vastu.

Viimasel kolmel aastal on koos Eesti Energiaga rekonstrueeritud Tartu linna tänavate elektriline alljärgnevalt:

2000. a	14,8 km	375 valgustit
2001. a	19,0 km	377 valgustit
2002. a	19,5 km	454 valgustit
2003. a	23,3 km	631 valgustit
Kokku	58,6 km	1837 valgustit

Rekonstrueerimata tänavatel on üldjuhul ühefaasiline paljasjuhtmetega toitevõrk, kus tugevama tuulega tekivad väga lihtsalt lühised – tuul lööb traate kokku vms, mille tagajärjel terve (d) tänav(ad) jääb(jäävad) pimedaks, sest kõik lambid tänaval on ühe faasi toitel. Ühefaasilise toitevõrgu puuduseks on veel see, et faasid on väga erinevalt koormatud – näit. esimesel faasil 10 A, teisel 50 A ja kolmandal 110 A sõltuvalt tänavate pikkusest ja haruühendustest.

Rekonstrueeritud tänavatel, kus paljasjuhtmed asendatakse 3-faasilise õhukaabliga, saab faaside voolud võrdseks teha ja ühe faasi kaitsme väljalülitumisel jääb kõrvaloleva posti valgusti ikkagi põlema. Lisaks saab 3-faasilise võrgu puhul vähendada kilpide peakaitsemeid, mis on rahaliselt küllalt oluline, sest peakaitse iga amper maksab 9,75 krooni. Eelmises lõigus toodud näites ühefaasilise võrgu puhul peab kilbi peakaitse olema 3x120 A, 3-faasilise võrgu puhul aga 3x63 A – rahaline võit ühes kuus on 555 krooni ainuüksi ühe kilbi kohta.

Ainult koos Eesti Energiaga ühisprojektide raames töid tehes kuluks vanade valgustite väljavahetamisele ja õhukaabelliinide panekule 6-8 aastat, kui lähtuda 2003. aasta investeringuteks eraldatud summast (5,4 milj. krooni).

Tartu linnas on 134 valgustusvõrgu juhtimiskilpi ja need on heas seisukorras. 2003. aastal on viidud kõik kilbid üle kaugjuhtimisele ja kontrollile GSM

mobiilside võrku sidevahendina kasutades. Kaugjuhtimise kaudu toimub linna valgustuse sisse- ja väljalülitamine, samuti kontroll võrgu reaalse olukorra üle. Selle süsteemi kasutamisel eeldame saada vähemalt 6 % energiasäästu valgustuse täpsema sisse- ja väljalülitamise tõttu; ka remonttööde ajal ei pea päeval valgustuskilpe pikaks ajaks sisse lülitama. Peale remonti saab kilbi kaugjuhtimise teel korraks sisse lülitada ja kontrollida tehtud töö kvaliteeti.

Tartu vanalinna valgustus on kavas rekonstrueerida analoogselt Rüütli, Ülikooli, Lossi ja Lutsu tänavatega, s.t koos vanalinna laternate, malmpostide ja seinakronsteinidega.

Igal aastal on valgustatud Tartu linna ilusamaid fassaade nagu raekoda, kirikutornid, tähetorn, Toomemäe sillad.

Alates detsembri algusest jaanuari keskpaigani on igal aastal dekoreeritud linna keskust ja peatänavaid, et jõuluaeg ilusam välja näeks.

2003. aastal said valgeks paljud Vana-Ihaste suvilate vahelised tänavad. Järgnevatel aastatel on kavas valgustada alates linnapiirist algavad linna sissesõiduteed, mis kõik praegu on pimedad.

Suureks probleemiks on nõukogude ajal ehitatud maakaablitega valgustusvõrk nagu Turu tn, Vabaduse puistee, Riia mnt, terve Annelinn, kus rasked betoonpostid järjest suureneva liiklusest tekkiva vibratsiooni tõttu vajuvad ja lõikavad posti maakaablistesustused läbi. Nii jääb kogu tänav pimedaks. Paljudel juhtudel on otstarbekam (eriti Annelinnas) remontimisel paigaldada

elektripostide vahele uus õhukaabel.

Probleemiks on linna parkides ja puisteedel esinevad vandalismi ilmingud - valgustite lõhkumine. Linn peab nende kordategemiseks kulutama sadu tuhandeid kroone aastas. Iga sellise juhtumi avastamisel on informeeritud ka politseid, kuid siiani pole politsei ühtegi lõhkujat avastanud!!

Linna valgustusvõrk nagu üldse elektrivõrk on kõrgeenenud ohu allikas elanikkonnale; seega peab see alati korras olema. Hoolduse korraldamiseks on palgatud firma OÜ P. K., kellele linn maksab aastas ligi 1,5 milj krooni, et linna valgustid põleksid. Kõik remondi- ja lisatööd valgustusvõrgus, mis ei ole hoolduslepingus ette nähtud, finantseeritakse täiendavalt, milleks linna eelarves on eraldatud 1,0 milj krooni.

Nagu ka kõigis teistes linnamajanduse valdkondades, on soovid arengu kiiruse osas suuremad kui rahaliste vahendite eraldamise võimalused, kuid viimaste aastate saavutused on head ja edasi saab süsteemi töökindlus ainult paraneda, kuna on selge ülevaade olemasolevast.

Tartu linn kulutas 2003. a tänavavalgustusele kokku 15,1 milj krooni; sellest põhieelarvele (hooldus+elekter) 9,5 milj krooni ja investeeringutele 5,8 milj krooni.

7. Liikluskorraldusteenistus

Liiklusteenistuse töövaldkonnad on järgmised:

- liikluskorraldusvahendite hooldus

Foto 11. Vaade Riia mnt – Turu tn ristmikule. Ristmikku läbib tiptunnil umbes 3000 sõidukit, 2003.

- liikluskorraldusvahendite remont ja liikluskorraldusmuudatused
- teekatte märgistustööd
- liiklusuuringud
- viidasüsteemi ja Tartule omaste tänavatõkendite paigaldamine
- liinivedu bussidega
- ühistranspordi- ja liinilubade väljastamine
- tasulise parkimise koordineerimine Tartu kesklinnas

1). Liikluskorraldusvahendite hooldus

Arvestades pidevalt suurenevat liikluskoormust, on liikluskorraldusvahendite hoolduse käigus lubatud kasutada liiklusmärkide valmistamisel ainult kaasaegseid valgustpeegeldavaid materjale; kõik paigaldatavad ja asendatavad metalldetailid peavad olema kuumsingitud. Kokku hoitakse igal aastal korras umbes 6250 liiklusmärki, 2000 m jalakäijate piiret, 500 fooripead, 100 jalakäijate summerit, 100 bussiinfotoru ja ca 4100 tänavasilti.

2). Liikluskorraldusvahendite remont ja liikluskorraldusmuudatused

Liikluskorralduses tehakse pidevalt hulgaliselt väiksemaid muudatusi lähtudes liiklusõnnetuste analüüsist, linnaelanike ettepanekutest, tänavavõrgu rekonstrueerimistöödest ja seadusandlike aktide muutumisest.

Seoses liikluskorraldusmuudatustega aastast:

- paigaldatakse 250-300 uut statsionaarset liiklusmärki
- eemaldatakse, muudetakse liiklusmärgi kirjet või tõstetakse ümber uude kohta umbes 100 liiklusmärki
- paigaldatakse seoses avalike üritustega 50-100 ajutist liiklusmärki
- paigaldatakse ligi 3 PVC-plastist liikluskünnist

3). Teekatte märgistustööd

Viimastel aastatel on teekatte märgistustöödeks kasutatud aastaringelt nähtavat ning kulumiskindlamat termoplastikut. See on teekattest 3-4 mm kõrgem ja seetõttu nähtav ka õhukese lumekihi alt. Termoplastikule

Foto 12. Sõidukite liiklusintensiivsust ja liiklemiskiirust fikseeriv seade Tähe tänaval Forseliuse Gümnaasiumi ees, 2003.

annab töövõtja üheaastase garantii, aga kui sõidukid märgistest üle ei sõida (s.t teekattemärgistused tänavaruumis on õige koha peal), säilib märgistus 5-10 aastat.

Teekattemärgistust kantakse aastas tänavatele umbes 3000 m², sellest 2000 m² on sõiduradade teljoon.

Kokku markeeritakse aastas umbes 30 km tänavaid.

2002. a markeeriti kesklinnas tasulises parkimisalas parkimiskohad sinist värvi termoplastikuga.

4). Liiklusuuringud

Juba seitse aastat on linnamajanduse osakond tellinud sügisel läbiviidava liiklusloenduse Tartu linna tänavate kohta. Liiklusloendus viiakse traditsiooniliselt läbi oktoobri lõpus tööpäevaldel õhtuse tipptunni ajal (kella 16.30 ja 17.30 vahelisel ajal). Liiklusloenduste tulemused esitatakse tabelites, skeemidel ja joonistel. Eraldi peetakse arvestust äärelinna ja kesklinna kordonringi kohta.

Uuringutest selgub, et liikluse

struktuur on muutunud vähe, kuigi sõiduautode osatähtsus on võrreldes eelmiste aastatega kasvanud. Näiteks 2001. a oli sõiduautode osatähtsus ca 90% kesklinnas ja 92% äärelinnas; 2002. a vastavalt 92% ja 95%.

Tartu suurima liiklussagedusega kohad on endiselt Sõpruse ja Võidu sillad, Riia mnt, Turu tn ja Võru mnt, kus liiklus ületab 1500 sõidukit tunnis (kaks liiklussuunda kokku).

Liiklusloenduste operatiivseks läbiviimiseks ning sõidukite liiklemiskiiruste fikseerimiseks osteti 2003. a teisaldatav aparatuur.

5). Viidasüsteem ja tänavatõkendid

2000. a alustati eesti- ja ingliskeelsete ning illustreeritud infotahvlite paigaldamist. Infotahvlite tekst tutvustab lühidalt objekti ja lisatud illustratsioon annab objektist ajaloolise ülevaate. Infotahvlid on paigaldatud Toomemäele, tähetorni juurde, Barclay platsile, Raekoja platsile ja Tartu Ülikooli peahoone ette.

Pidevalt täiendatakse 1999. a alus-

Foto 13. Tänavatõkis "Hakk" Poe tn – Kүүni ristmikul, 2003.

Foto 14. Tänavatõkis "Pegasus", 2003.

Foto 15. Vaade E-Kaubamaja bussipeatuse ootepaviljonile, 2003.

tatud eesti- ja ingliskeelset viidainfosüsteemi. Viitadega on ära näidatud kõik olulisemad turismiobjektid Tartu kesklinnas. Järgnevatel aastatel hakatakse paigaldama viitu Tartu kesklinna lähimbruses olevatele objektidele suunamiseks.

Kesklinna intensiivse liiklusega jalakäijate alale paigaldati 2000. a kolm turismiinfostendi (Kүүni-Riia ja Kүүni-Poe tänavate ristmikule kahepoolse ning Ülikooli tänavale ühepoolse infoväljaga). Turismiinfostendidel on toodud Tartu linnakeskuse kaart, millel on ära näidatud olulisemad objektid, mis võiksid huvi pakkuda Tartut külastavale turistile. Järgnevatel aastatel on kaarte täpsustatud ja muutunud objektid info-stendide peal vajadusel üle kleebitud.

1999. a alustati tänavatõkendite modelleerimist. Esimesena valmis tänavatõkis "Hakk".

Praegu on Tartu linna tänavatel järgmised tänavatõkised:

- Hakk – valmis 1999
- Kilpkonn – valmis 2001
- Pegasus – valmis 2001
- Antiikne sambaots – valmis 2002

Foto 16. Parkimisauto-
maat Ülikooli tn – Val-
likraavi tn ristmikul,
2003.

- Sildaauto – valmis 2002
- Dokis – valmis 2003. a novembris
- Uimane kala – valmis 2003. a no-
vembris

6). Liinivedu bussidega

Tartu linnas on käesoleval hetkel käigus 25 bussiliini.

Avalikku reisijatevedu bussidega korraldab AS Connex Tartu. Ettevõtte teenindab 21 bussiliini, neist kaks (21, 22) on ööliinid. Avalikul liiniveol on järgmised liinid: 1, 2, 3, 3a, 4, 5, 6, 6a, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 16a, 21, 22.

Kommertsliinivedusid teeb OÜ Automen Tartu linnas neljal marsruudil.

Bussireisijate paremaks teenindamiseks on koostöös OÜ-ga Unicom Eesti alates 1997. aastast kuni tänaseni varustatud 120 bussipeatust ootepaviljonidega. 2003. aastal lisandus veel 15 bussiootepaviljoni. Neis on stend bussiaegadega ja Tartu linna bussiliinide kaart, mille uuendatud trükk valmib üks kord aastas.

Lisaks annab AS Connex Tartu kaks korda aastas välja bussiliinide graafikute ülevaate trükise (mais suviste bussiliinide ja septembris talviste bussiliinide graafikud).

7). Tasulise parkimise korraldamine Tartu kesklinnas

Valveta tasulise parkimise tehnilist korraldamist ja kontrolli teostamist parkimisnõuete täitmise üle Tartu linnas on riigihanke tulemusel volitatud teostama AS Falck Lõuna-Eesti. Riigihanke jõustumise järgselt 2001. a asendas töövõtja seni kasutusel olnud kohtparkimisautomaadid ja vananenud piletiautomaadid uute parkimisauto-
maatidega.

Praegu saab Tartu linnas tasuta parkimise eest:

1. müntidega (parkimisautomaati);
2. kiipkaardiga (parkimisautomaati);
3. mobiiltelefoni vahendusel;
4. AS Falck Lõuna-Eesti kontorist pikaajalise parkimisloa ostmisega.

VALVETA TASULINE PARKIMINE TARTU KESKLINNAS
ESMASPÄEVAST LAUPÄEVANI KELL 8.00 - 18.00

Joonis 1.

Parkimisala on jaotatud kolmeks piirkonnaks:

A PIIRKOND – 154 parkimiskohta – Poe tn, Vallikraavi tn (Küüni-Vallikraavi 4 vahelisel lõigul) ning Ülikooli tn (Vanemuise-Lossi tänava vahelisel lõigul).

B PIIRKOND – 570 parkimiskohta – Aleksandri (lõigus Riia-Soola), Soola, Gildi, Jaani, Jakobi, Kompanii, Kүүtri, Lai, Lossi, Lutsu, Magasini, Munga, Rүүtli, Vabaduse pst, Vanemuise, Ülikooli (lõigus Riia-Vanemuise ja Lossi-Munga), Magistri tn ja Turuhoone (Vabaduse pst 1) juures asuv parkla ning Vallikraavi 6 kõrval asuv parkla.

C PIIRKOND – 68 parkimiskohta – Tartu Ülikooli raamatukogu ees asuv parkla Vanemuise tänaval, Aleksandri tn (lõigus Soola-Lao).

Tabel nr 1. Liikluskorraldusega seotud arvud

	2000	2001	2002
Tänavaid	427	427	438
Tänavate üldpikkus (km)	282	282	273
Kõnniteede ühekordne pikkus (km)	258	258	258
Transpordivahendeid			
Sõiduautosid	30 442	26 604	25 640
Sh eraautosid	27 265	24 026	23 044
Autobusse	405	312	306
Sh erabusse	96	69	65
Veoaautosid	5 023	4650	4505
Sh eraveoaautosid	2 101	1880	1752
Liiklusõnnetusi	106	142	185
Hukkunuid	4	4	4
Vigastatuid	124	168	217
Linnatransport			
Bussiliine	22	26	25
sh kommertsliine	2	3	4
Liinide kogupikkus (km)	365	463	462
Peatusi	247	254	254
Taksosid	400	385	437
Taksojuhte	400	371	590

8. Keskkonna-alane ülevaade

1). Tartlaste hoiakud

2001. aastal viidi tartlaste seas läbi küsitlus, selgitamaks tartlaste hoiakuid keskkonnaküsimustes. Küsitleti 1100 elanikku vanuses 15–69 eluaastat. Linn keskkonna seisundit hindas heaks 41% vastanuteist, rahuldavaks 49% ja halvaks 6% vastanuteist.

Küsitlusest selgus, et tartlaste arvates ohustavad kõige enam nende tervist sõidukite heitgaasid. Teistest keskkonnateguritest peeti olulisteks järgmisi:

- suits, tahm
- müra
- joogivee kvaliteet

Müra probleemide puhul märgiti peamiselt tänava- või maanteemüra. Mõnedes linnaosades on probleemiks tööstuslik ja raudteemüra.

Joogivee probleemideks hindasid elanikud vee karedust, sette teket ning raua sisaldust.

Tartlased pidasid probleemseks ka jäätmemajandust.

Jäätmemajanduse probleemidena nimetasid elanikud:

- prügihunnikuid linna territooriumil
- raskusi sorteeritud jäätmete üleandmisel
- prügiveo kallidust

2). Õhu kvaliteet

Õhu kvaliteedi mõõdistusi on linnavalitsuse tellimisel läbi viidud alates 1996. aastast.

NO₂ analüüsid linna erinevates piirkondades näitavad, et:

1. Autotransport on põhiline NO₂ allikas Tartus. Tartu enim saastatud kohad on suurema liiklusintensiivsusega tänavalõigud: Turu–Riia ristmik ja Riia tänava lõik Turu ning Raudtee tänava vahel.
2. NO₂ saastetase ei ületa välisõhu saastetaseme piirnormi.

Alates 2000. aastast on Tartus õhuanalüüse läbi viidud ka liikuva mõõtelaboriga. Mõõtmised andsid ülevaate hetkeolukorrast ning maksimumkontsentratsioonidest. Mõõdeti tolmu, osooni, lämmastikoksiidide ja väevelidoksiidi ja süsinikoksiidi sisaldust.

Mõõtmiste põhjal võib teha järgmised järeldused:

- Saasteainete keskmine kontsentratsioon ööpäevas ja tunnis jäävad alla lubatud piirväärtuse (välja arvatud osoonil).
- Osooni puhul ületas päeva keskmine kontsentratsioon 2002. aastal lubatud piirväärtuse nii Annelinnas, Tammelinna kui Riia maanteel.
- Tolmu tase on teiste saasteainetega võrreldes palju lähemal lubatud piirväärtusele.
- Saasteainete suurimad sisaldused mõõdeti tiheda liiklusega Riia tänavas.
- 2002. aastal toimusid mõõtmised kevadel. Mõõtmistulemused näitasid saastetaseme tõusu nädalavahetustel, s.o. ajal, mil aedades põletati aiaprahti.

3). Veemajandus

Vee tarbimine on viimase 10 aasta jooksul pidevalt vähenenud. Alates 2000. aastast on pisut kasvanud tööstuse poolt tarvitava vee kogused, olmevee kasutamine väheneb endiselt. Alates 1998. aastast, pärast tunnelkollektor Kesklinna-1 käikulaskmist, on puhastatud 80% kogu linna reoveest. Kesklinna, Tähtvere, Supilinna ja osaliselt Veeriku linnaosa reovesi voolab praegu veel Emajökke. Kogu linna reovesi voolab puhastisse pärast tunnelkollektor Kesklinna-2 valmimist (eeldatavasti aastal 2004).

On alustatud joogivee töötlemist, et eemaldada veest raud. 2002. aastal alustati Tartu joogivee- ja veekaitseprojektiga, mille käigus renoveeritakse Anne veehaarde puurkaevud ning ehitatakse veetöötusjaam.

2004. aastal alustatakse projektiga 50+50, mille käigus renoveeritakse 35 km linna joogiveetorustikku ja rajatakse 20 km uut torustikku. Samuti renoveeritakse reoveetorustikku (18 km ulatuses) ning rajatakse 22 km uut torustikku. Projekti lõpptähtaeg on juuli 2006 ning projekti finantseeritakse ISPA rahadest (~12 milj eurot).

4). Reostuste likvideerimine

Viimastel aastatel likvideeritud olulisemad reostused:

1. 2001. aastal likvideeriti õlireostus raudtee territooriumil (aastate jooksul õliga saastunud pinnas asendati puhtaga, võeti välja maa-alused kasutuskõlbmatud mahutid).

2. 2002. aastal likvideeriti Ropka pargis vanad õlimahutid (käideldi kütteõli jäätmeid, puhastati reostunud pinnas).
3. 2002. aastal likvideeriti endise sõjaväelennuvälja kütusemahutid (Puiestee 114), likvideeriti endise sõjaväeautobaasi kütusehoidla.
4. 2003. aastal oli olulisemaks tööks radioaktiivselt saastunud pinnase likvideerimise tööd Turu tänavas.

5). Jäätmemajandus

Viimastel aastatel on olukord Tartu jäätmemajanduses muutunud paremuse suunas. Vähenenud on omavoliliste prügi mahapanekukohtade arv ning kasvanud on sorteeritud kujul üle antavate jäätmete osakaal. Suurenenud on konkurents jäätmekäitluses: turule on tulnud mitmed uued väikesed jäätmekäitlusettevõtted.

Tartus on loodud elanikele jäätmete sorteerimiseks järgmised võimalused:

1. Töötab keskkonnajaam (Tähe 108), kus võetakse vastu ohtlikke ja taaskasutatavaid jäätmeid.
2. Linna territooriumile on paigaldatud 30 kogumispunkti vanapaberi ja klaasi kogumiseks.
3. 9 bensiinjaamas on kogumiskonteinerid vanaõlide ja akude jaoks.

Läbiviidud uuringute põhjal saab öelda, et jäätmeid sorteerib umbes 25% Tartu elanikest. Enamasti eraldatakse prügi hulgast klaaspudelid ning vanapaber.

Kahjuks on endiselt kõige levi- numaks jäätmekäitlusviisiks jäätmete ladestamine. Linnale kuuluv Aardlapalu prügilala on keskkonnaohtlik ning on planeeritud sulgeda pärast uue Kagu- Eesti regionaalprügilala rajamist.

Keskkonnaohutuse tagamiseks on Aardlapalu prügilasse planeeritud rajada nõrg- ja valgveepuhasti. Käesolevaks hetkeks on olemas puhasti projekt ning on toimunud keskkonnamõju hinnang.

Jäätmemajanduse-alased töösuunad järgnevateks aastateks võib sõnastada järgnevalt:

1. Korraldatud jäätmeveo organiseerimine koos kogumispiirkondade määratlemise ja optimeerimisega.
2. Prügilasse ladestatavate jäätme- koguste vähendamine järgmiste abinõudega:
 - Teisese toorme kogumissüsteemi täiustamine.
 - Uue keskkonnajaama rajamine (Jaama 72).
 - Ohtlike jäätmete kogumissüsteemi täiustamine.
 - Orgaaniliste jäätmete biokäitluse käivitamine.
3. Elanike jäätmealase teadlikkuse arendamine.
4. Aardlapalu prügilala sulgemine.

9. Linnapuhastusteenistus

1). Üldküsimused

Linnapuhastustöid Tartu linnas planeerib ja korraldab linnamajandus- osakonna koosseisu kuuluv linnapuhastusteenistus. Teenistuses on ette nähtud

kaks ametikohta: teenistuse juhataja ja heakorraldaja spetsialisti koht.

Kuni 20. novembrini 2001. a töötasid teenistuse haldusalas ja linnamajanduse osakonna ruumides Tartu linna heakorraeeskirjade nõuete täitmise kontrollimisel kaks politsei nooremkonstaablit, kes kuuluvad Tartu Politseiprefektuuri koosseisu. Alates 20. novembrist 2001. a said politseini- kud tööruumid uues Tartu Politseipre- fektuuri majas Raekoja pl 9.

Koostöö konstaablitega on seni olnud tulemusrikas, mis kajastub eriti äärelinnaosade heakorraseisundi paranemisel, omanike ja valdajate hoolikuse ja vastutuse tõusus. Eesmärgiks ei ole olnud inimeste karistamine, vaid seadusandlike aktidega kehtestatud nõuete selgitamine ja nõuandmine. Kui selgitamine, nõuandmine ja kirjalikud teatised ei ole tulemust andnud, alles siis on järgnenud halduskaristus. Kokku koostasid linnamajanduse osakonna töötajad koostöös politseinikega 2001. aasta jooksul haldusõiguse seadustiku rikkumise alusel 5573 teatist ja tegid 145 juhul trahve. Heakorrakomisjonis arutati heakorraeeskirjade rikkumise juhte 419 korral. Linnakassasse laekus trahvidest 12 615 krooni.

2). Ülevaade tehtud töödest

Teenistuse poolt oli organiseeri- tud pikaajalise lepinguga (15.10.1998 – 31.12. 2001) aastaringne tänavate hooldus riiklikel ja munitsipaaloman- disse kuuluvatel teedel, kõnniteedel, parklates ja teistel rajatistel.

Suvisel hooldusel kuulus puhastamisele 2001. a lõpu seisuga kokku 938 000 m² sõiduteid, kõnniteid, parklaid, sildu ja treppe. Kasteti 40 000 m² ehk 8 km kruusakattega teid, mis moodustab 10% kogu Tartu kruusakattega teedest.

Talvise hoolduse lepingud olid sõlmitud 262 km tänavate hooldamiseks.

Talvine tänavate hooldus seisneb peamiselt normaalse liiklemise tagamiseks tehtavas libeduse- ja lumetõrjes.

Esimesse gruppi kuuluvate bussi-liiklusega tänavate ja peatänavate (1030 000 m², 119 km), kõnniteede ning käitsi puhastatavate rajatiste libeduse- ja lumetõrje ning autoparklate lumetõrje koos lume äraveoga tehakse komplekselt. Esimese grupi tänavatel kasutatakse töötlemist soolalahusega. Selleks on töös 5 soolalahuse ja niiske soola puisturit; olemas on soolvee valmistamise agregaat. Alla -10° õhutemperatuuri puhul liivatatakse vajadusel sõiduteid. Nii suvise kui talvise hoolduse töid tegi vastava riigihanke võitnud AS SAB.

Talvise hoolduse teise gruppi kuuluvad sõiduteed, millel tehakse vaid lumetõrjet.

Teine grupp jaguneb:

- a) esimeses järjekorras 5-10 cm pakuse lume korral koheselt puhastatavad tänavad (koolide, kaupluste, asutuste jne. Juurdepääsud, kokku 46 km);
- b) teises järjekorras LMO tellimisel puhastatavad tänavad (kokku 98 km).

Taliteenistus hõlmab sõiduteede osas 95 % linna tänavatest. Hooldus ei

puuduta talviti mittekasutatavaid Ihaste aedlinna tänavaid.

Üldkasutatavatest linna puhastusalal asuvatest kõnniteedest koristas AS SAB 10%. Ülejäänud kõnniteid hooldavad Eluruumide Haldamise Asutus, korteriühistud ja teised majade- ning kruntide valdajad.

- 2001. a. aprillist – detsembrini viidi läbi riigihanke protseduur ajavahemikuks 01.2002 – 31.12.2004. a uue aastaringse tänavate hooldaja leidmiseks.

Kolme piirkonda jaotatud esimesse gruppi kuuluvate tänavate ja rajatiste hooldajaks said alates 2002. aastast ühes piirkonnas AS Tänavapuhastus ja kahes piirkonnas AS SAB.

- Loomaarst Anne Räsiga sõlmitud lepingu alusel tegutseb seitsmendat aastat edukalt vabariigi esimene linna koerte keskregister. Selle eesmärgiks on teabe kogumine kõikide Tartu linnas elavate koerte kohta. Kõikide koerte keskregistrisse saamisel väheneks hulkuvate koerte arv minimaalseks ja tõuseks inimest hammustanud koera väljaselgitamise operatiivsus (registrisse kantud info alusel on võimalik selgitada koera omanik, looma marutaudi-vastase vaksineerimise kehtivus ja mitmed muud vajalikud andmed). Registri andmeid kasutavad politsei, heakorradnikud, traumapunkt, Tartu Maakonna Veterinaarikeskus, Tervisekaitse ja linnaelanikud, kes kõik saavad andmeid tasuta.

1. jaanuari 2002. a seisuga on registreeritud 4419 koera.

- 2001. aastal loomaarst Anne Räisi poolt püütud uitavatest ja omanike poolt ära antud koertest hukati ja maeti 453 ning kassidest 1122. 129 koerale ning 8 kassile leiti kas tema senine peremees või uus pere.
- Avalikest kohtadest on linna kulul 2001. a kohtumeditiinilisse eksperimenti ja surnukambrisse viidud 237 tuvastamata või omasteta surnut. Vedusid tegi riigihanke konkursi võitnud Tartu Ülikooli Kliinikum .
- Hooldusel on 209 bussipeatustes asuvat istepinki ja 8 linnale kuuluvat ootepaviljoni. Lepingu alusel hooldas neid vähempakkumise võitnud OÜ Tormolen.
- Lepingute alusel oli hooldusel:
 - 1) 110 40-liitrist prügiurni avalikes kohtades - AS RAGN-SELLS (1995.-2001.a).
 - 2) 160 30-liitrist prügiurni bussipeatustes – AS SAB (1997.-2002. a).
 - 3) 140 100-liitrist prügiurni bussipeatustes – AS SAB (2001. a).
- Riigihanke korras osteti ja paigaldati bussipeatustesse nii uute, kui amortiseerunud 100-liitriste prügiurnide asemele 140 40-liitriise mahutavusega prügiurni.

Kõikide eelnimetatud lepinguliste tööde tegemist kontrollib linnapuhastusteenistus.

10. Haljastusteenistus

1). 2001. aasta tegemised

Haljastute aastaringne hooldus toimus vastavalt lepingutele, mis sõlmiti pikemaks ajaks (1999-2001) riigihanke tulemuste põhjal. Hoolduslepingud olid sõlmitud 11 firmaga ja aastaringse hoolduse all oli 157,9 ha parke ja haljasalasid ning 56,1 ha metsi.

Lisaks pikaajalistele lepingutele oli ühekordsete lepingute põhjal hoolduse all 23,4 ha haljastuid Riia, Turu, Aardla, Wiiralti, Betooni, Ravila, Tammsaare, Ilmatsalu, Kaunase, Põhja puistee ja Ihaste tee servad, Sõpruse, Anne, Mõisavahe ja Nõlvaku tänava majade vahelisi “eikkellegimaid”, Aruküla paljandi alune, Mathieseni pargi Lunini tänava poolne osa, kopsukliiniku parkmets ja skatepark. Heakorrastati Aura veesportikeskuse ja Väike-Turu tänava vaheline ala.

Suvelillepeenraid ja -lillekaste hooldati kokku 760 m² .

Ohtlike puude raiet ja sanitaarlõikust tehti Toomemäel, Riia, Küüni, Poe, Vaksali, Raja, Aardla, Tähe, Risti ja Kuperjanovi jt tänavatel. Sel aastal likvideeriti mitmeid tormikahjustusi (võeti maha tormis murdunud puud, hüvitati katusele kukkunud puu poolt tekitatud kahju).

Jooksua remondi käigus korrastati erosiooni poolt ohutatud kõnniteed Barclay platsil ja Toomemäel.

Ropka pargi lõunapoolses osas lammutati kaks mahajäänud hoonet; tasandati pinnas; telliti geodeetiline

alusplaani moodsustamine koos tehno-võrkude äranäitamisega; tehti ohtlike, kuivade ja haigete puude raiet ning võsaraiet; rajati kraavid ja truibid liigvee ärajuhtimiseks.

Anne II mikrorajooni pargi kõnniteede rekonstrueerimiseks telliti projekt, mille järgi tehti kõnniteede kapitaalremont ja rajati sadevete kanalisatsioon.

Rajati kaks mänguväljakut Toomemäele. Seoses vandaalitsemistega vajasid ka olemasolevad mänguväljakud remonti. Kaubahalli esisel mänguväljakul remonditi kiiged ja asendati mitmed detailid, põhjalikult remonditi Anne kanali mänguväljakut.

Suplusperioodi jooksul telliti regulaarsete veeproovide võtmine supluskohtadest ja nendest nõutavate analüüside tegemine.

Varastatud, lõhutud ja puuduva-te pargipinkide asemele telliti uued Ülejõe, Holmi ja Forseliuse parkidesse ning Fortuuna kaldapealsele. Uued kiikpingid paigaldati Holmi parki, Emajõe kaldapealsele.

Parkidesse ja haljasaladele paigaldati 35 uut prügikasti.

Seoses Luunja parkmetsa loodus-õpperaja rajamisega puhastati ja korrastati metsaala. Telliti õpperajale paigaldatava välikäimla ehitus.

Haljastusteenistuse tööde hulka kuulub osalt ka Raekoja platsi jõulukujunduse tegemine: novembri lõpus paigaldati jõulupuud ja vanikud.

Kalmistud

Kalmistuid on Tartu linnas piires 45

ha ja sellele lisaks veel 32 ha Haaslava vallas (Tuigo kalmistu). Kalmistute hoolduse ja sealsete tööde organiseerimisega tegeleb linnaasutus Kalmistu.

Teostati Pauluse kalmistu kontorihoone kapitaalremont ja restaureeriti Raadi kalmistu peavärv.

2). 2002. aasta tegemised

Haljastute aastaringne hooldus toimus vastavalt lepingutele, mis sõlmiti pikaajalise riigihanke (2002-2004) tulemuste põhjal. Hoolduslepingud olid sõlmitud 10 firmaga ja aastaringse hoolduse all oli 259,1 ha, sellest 203 ha parke ja haljasalaid ning 56,1 ha metsi.

Lisaks pikaajalistele lepingutele oli ühekordsete lepingutega hoolduse all 5 ha reservmaid Jaama, Jaamamõisa, Turu, Riia ja Oa tänavate ääres. Ujulute hooldust ja rannavalve teenust osutas riigihanke avatud pakkumise võitjana AS ESS Lõuna.

Ühekordsete töödena heakorrastati (raiuvi võsa ja tasandati) Emajõe ja Anne kanali vaheline ala, Emajõega ning Kauna ja Oa tänava ja Piiri tänava pikendusega ümbritsetud ala. Madalat veeseisu ära kasutades raiuvi võsa Emajõe kallastelt Võidu silla ja Sõpruse silla vahelises lõigus. Esmakordselt tehti Tartu avalikes parkides (Tähtvere) ja tänavate ääres (Tamme puisteel ja Kuperjanovi tänaval) käändude maa-pinnani freesimist (OÜ Tormolen). Samuti esmakordselt valmistati Ropka parki raiutud puudest puitskulptuure.

Ohtlike puude raiet ja sanitaarlõikust tehti Toomemäel, Tamme puisteel

ning Kuperjanovi, Tähe, Riia, Väike-Kaare, Suur-Kaare, Veski, Näituse, Veeriku, Ravila, Aardla, Betooni, Marja, Puiestee, Muru, Liivamäe ja Jaama tänavatel.

Suvelillepeenraid ja -lillekaste hooldati kokku 750 m² ja Raekoja platsi haljastamiseks kasutati lilleampleid ja -postamente.

Jooksva remondi käigus said uue väljanägemise Tähtvere pargi ja Pirogovi platsi pingid. Uued betoonjalustega pingid (kokku 15 tk) pandi Anne jalakäijate kiirele ning Kaubahoovi platsi; metalljalustega uued pingid said Tähtvere eelpark ja Anne II mikrorajooni park. Uue katte sai osa kõnniteesid Toomemäel, Vaksali, Raadi ja Karlova pargis. Uued kõnniteed rajati Meltsiveski tiigi haljasalale ja Puiestee 73 tagusele alale.

Eelarve kapitaalremondi summadest oli üks olulisemaid ettevõtmisi kampaania *“Istuta oma puu”* läbiviimine. Selle käigus istutati Tartu linna kokku 1005 uut suuremõtmelist puu-istikut. Uued puuderivad said Lammi, Nõlvaku ja Kuperjanovi tänavad ja üks alleedest Raadi pargis ning Toomemäel. Täiendati Ravila tn ning Tamme puiestee puuderidu ja Ropkamõisa ning Annemõisa parki. Puu-istikuid said veel ka Kivilinna Gümnaasium ja Descartes'i Lütseum ning “Kivikese”, “Helliku” ja “Ristikheina” lasteaiaid.

Korrustustööd jätkusid Ropka pargis, kus tasandati pinnas ja raiuti võsa Turu tn äärselt alalt; lasteaia-tagused kuurid ja muud varemed lammutati

ning veeti ära prügi.

Tõsise muutuse elas üle ka Annemõisa park: pargi ja Annemõisa kooli vahelisel alal raiuti võsa, tasandati pinnast ja veeti ära prügilademed.

Haljastuse rekonstrueerimistöödest projekteeriti linna-eelarveliste summadega Toomemäe Morgensterni aia vaateplatvorm; valmis ehitati see SA Keskkonnainvesteeringute Keskus finantseerimisel.

2002. aasta suurim ettevõtmine oli Supilinna pargi rajamise alustamine. Eelprojekti ja esimese etapi projekteerimistööd tasuti Tartu linna eelarvest; I etapi tööd (kuivenduskraavide, truupide rajamine, suuremahulised pinnasetööd) finantseeris SA Keskkonnainvesteeringute Keskus.

Kalmistud

Kapitaalremondi summadest rajati uus piire vanausuliste ja juudi kalmistu vahele. Tuigo kalmistule rajati matmiskvartalite vahelised teed.

Mänguväljakud.

Linnakeskkonna paremaks ning kenamaks muutmisel on Tartu LV läbi viinud mitmeid kampaaniaid. Üks neist - “Tartu vabaõhu spordi- ja mänguväljakud” - sai alguse 2002. aastal mänguväljakute teemaplaneeringu koostamisest, mil linnakaardile kanti uute võimalike mänguväljakute asupaigad. Kampaania eesmärk on parandada linna elukeskkonda, luua uusi mängu- ja spordiväljakuid ning renoveerida ja rekonstrueerida vanu.

2002. aastal rajati projekti raames linnakodanike initsiatiivil ja Tartu LV

kaasfinantseerimisel *11 uut mänguväljakut* 6 erinevasse linnaossa: Annelinna (5), Kesklinna (2), Ropka linnaossa (1), Supilinna (1), Tammelinna (1), Veerikule (1). Linnakodanike huvigrupidelt laekus kokku 21 taotlust mänguväljaku rajamise toetuse saamiseks. Taoline koostööprojekt elanikega on esmakordne. Korterühistud leidsid laste mänguvõimaluste parandamise tarbeks omafinantse isegi kuni 60%, keskmiselt aga 30% mänguplatsi kogumaksumusest. Ülejäänud osa lisas linnavalitsus.

Lisaks koostööprojekti raames rajatud objektidele kerkisid linna kaasfinantseerimisel veel *4 mänguplatsi*. Anne kanali ääres valmis *3 ranna-võrkpalliväljakut*. Annelinnas Anne II mikrorajooni pargis rekonstrueeriti *lastemänguväljak*. Uus-Ihastesse, Ihaste metsa kerkis kaks *vabaaja-treeningväljakut koos jalgpalliväljakuga*.

Seega valmis linna osalusel 2002. aastal kokku 15 uut või rekonstrueeritud mängukohta.

3). 2003. aasta tegemised

Haljastute aastaringne hooldus toimus vastavalt lepingutele, mis sõlmiti riigihanke tulemuste põhjal aastateks 2002-2004. Hoolduslepingud olid sõlmitud 10 firmaga ja aastaringse hoolduse all oli 259,1 ha, sellest 203 ha parke ja haljasalaid ning 56,1 ha metsi.

Lisaks pikaajalistele lepingutele olid ühekordsete lepingutega hoolduse all reservmaad Jaama, Lunini, ja Ilmatsalu tänavate ääres, 2 ha Ropka pargi alalt ning 5,2 ha Annemõisa puhkealalt.

Ujulatte hooldus ja rannavalve teenus (aastateks 2003-2005) sõlmiti riigihanke tulemuste põhjal.

Ühekordsete töödena raiuti võsa ja niideti nii Emajõe ja Anne kanali vahelisel alal kui ka maa-alal Sõpruse sillast Ihaste poole; korrastati Mugasto tn ja Bajadeeri tn haljasala ning Väike-Turu 8 maa-ala. Mathieseni pargis freesiti kände ja tasandati maapinda.

Ohtlike puude raiet ja sanitaarloikust tehti Toomemäel, Riia, Turu, Aardla, Teguri, Kreutzwaldi, Kraavi, Tamme pst, Näituse ja Jaama tänavatel. Korralist tänavapuude pügamist tehti Öonne, Puiestee, Linda, Tolstoi ja Pärna tänavatel.

Jätkus puude istutamine, mille käigus istutati uued puud Tartu linna koolide ja lasteaedade territooriumidele nende poolt esitatud sooviavalduste alusel. Samuti toetati Eesti Rahva Muuseumi parki (Raadil) puude istutamist. Usui puid ja põõsaid kasvab nüüdsest ka Annelinna näidismänguväljakul ning Kassitoemel ja Holmi pargis. Asendati Tähe tänava (lõigus Teguri-Sõbra) puuderida uute puudega, jättes kasvama ainult tervete puude grupp.

Hooldati suvelillepeenraid ja -lillekaste (kokku 750 m²); Raekoja platsi haljastamiseks kasutati lilleampleid ja -postamente.

Jooksva remondi käigus said uue väljanägemise Vanemuise pargi pingid. Uued betoonjalustega pingid (kokku 14 tk) pandi Lammi teele ja Kauba- hoovi platsile, palkpingid Anne kanali

äärde ning metalljalustega pingid Veeriku parki, Sanatooriumi ja Raja tn parkmetsa, Annelinna mänguväljakule, Toomemäele Morgensterni aeda. Uudsed kiikpingid paigaldati Turusilla Annelinna-poolsesse otsa, Kassitoomele, Annelinna ja Nõva tn 17 mänguväljakutele.

Jätkati töid *Supilinna pargis*. Telliti täiendav projekteerimine (geodeetiline mõõdistamine), rajati drenaaž ja kindlustati truubiotsad, algas sprindiradade ehitamine ja paigaldati valguskaablid.

Telliti Emajõe kaldakindlustuste rekonstrueerimise projekt.

Kalmistud

Remonditi Vana-Peetri kalmistu kontorihoone.

Mänguväljakud

2003. aastal jätkus kampaania “Tartu vabaõhu spordi- ja mänguväljakud”. Annelinnas valmis esmakordselt linnaosa mänguväljak, mille juurde rajati ka haljastus ja paigaldati pingid. Lisaks toetati Tartu LV poolt kahel eelmisel aastal rajatud mänguväljakul (Supilinnas Marja tn, Ropkas Aianduse tn) lisatööde tegemist ning ühe nõukogudeaegse mänguplatsi (Annelinnas Pikk tn) korrastamist Tartu Kolgata Koguduse initsiatiivil. Ka valmis 2003. aastal Tartus kultuuriministeeriumi finantseerimisel veel kaks uut mänguväljakut (Nõva 17 ja Aardla 122 juures).

4). Tulevikuplaanid

Poolteist aastat väldanud mänguväljakute rajamise hoogtöö on näidanud, et vajadus uute, renoveeritavate ja

rekonstrueeritavate mängu- ja spordiväljakute järele on äärmiselt suur. Tartu linnas on kokku 108 mänguväljakut, kuid vaid 16 neist on kasutuskõlblikud ja mängimiseks turvalised.

Linnakeskkonna elamisväärsemaks muutmisel on mänguväljakute arendamine üks prioriteetidest Tartu linna uues arengukavas aastateks 2004-2007. Tulenevalt mänguväljakute kehvast seisukorrast ning linnakodanike suurest huvist olukorra parendamisele kaasa aidata, tuleks kaaluda mänguväljakute rajamise kampaania pikemaajalist jätkamist. Ja ehk mitte enam ajutise kampaaniana, vaid püsivalt ja järjepidevalt linna elukeskkonna parendamise ja atraktiivsemaks muutmise huvides.

- Eespool nimetatud koostööprojekti edukaks jätkumiseks on vaja pidevalt suhelda elanike huvigruppidega eesmärgiga selgitada neile mänguväljakute rajamise tänapäevaseid põhimõtteid. Antud ajahetkel elatakse siiski veel paljuski sotsialismimeelsuses. Selline mõtlemine ja arusaam väljendub ka mänguväljakute rajamisel koostöös linnaelanikega. Nimelt arvatakse siamaani, et elukeskkond, mis jääb koduuksest väljapoole (maja lähiumbrus), on vaid linna hooldada ja korda teha. Samamoodi ei taheta aru saada, et miks peaks korteriühistu oma maja taga olevat mänguväljakut oma finantsidest korrastama või koguni uue rajama. Seda peaks ju linn tegema, kuna sotsialismiajal see nii ju käis. Niimoodi mõtlevad endist-

viisi väga paljud inimesed ja see on üheks suuremaks takistuseks, miks meie majaümbused korrast ära on ja lastel pole kohta, kus kasulikult vaba aega veeta. Nende inimeste mõtlemist on võimalik muuta, kui nähakse, et näiteks naaberühistu on rajanud endale mänguväljaku linna kaasfinantseerimisel, lisades ka omafinantseeringu. Samuti on vajalik põhjendada, miks peaks korteriühistu seda mänguväljakut ise hooldama ja remontima, kui seal ka teised lapsed mängimas käivad. Antud probleem ei oleks nii valuline, kui majade vahel oleks rohkem mängukohti.

- Plaanis on läbi viia ülelinnaline kampaania (samalaadsete üritustega “Linn puhtaks!”, “Istuta oma puu!”), mis kannaks näiteks nimetust “Linn turvalisemaks!”. Kampaania eesmärgiks oleks koristada majade juures ohtlikud nõukogudeaegsed amortiseerunud ning kasutuseta mängukonstruksioonid. Kasutuskõlblikud mänguvahendid tuleks koostöös aktiivsete elanikega korda teha, s.t üle värvida või pisiremontida (kiigekonksude vahetus, liivakasti betoonäärise katmine puiduga jne). Kasutuskõlblikud, kuid kasutu-

seta seisvad mänguvahendid võiks linna poolt kokku koguda ning rajada nendest nostalgilise nõukogude stiilis mänguväljaku või isegi mitu, kui materjali jätkub.

Selle kampaania elluviimine muudaks meie ümbritseva elukeskkonna kindlasti märgatavalt atraktiivsemaks ning turvalisemaks.

Kokkuvõtteks võib nentida, et linnamajanduse tööd-tegemised on omavahel väga tihedalt põimunud ja linna arenguga seotud. Elamuehituse ja kinnisvaraarenduse tormiline kasv seab meie ette nõude areneda koos nendega ja kindlustada nad arenguks vajaliku infrastruktuuriga. Samas suureneb Tartus ka turism, mis tingib vajaduse korrastada meie vaatamisväärsuste ümbrus ja paigutada nendeni juhatavad suunaviidad. Teede- ja tänavatevõrgu korrastamisel ja laiendamisel tuleb haljastus ümber korraldada; liiklusalased ümberkorraldused peavad arvestama jalakäijaid ja liikluse tihenemist; tänavate valgustus peab vastama kaasaja tehnilistele normidele ning haljastus- ja linnapuhastusteenistus peavad hoolduse tagama kogu linnas.

Artikli juurde kuuluvad fotod pärinevad Tartu LV LMO arhiivist.